

Deu punts per conèixer millor l'assetjament i el ciberassetjament

1. Assetjar no és "fer una broma"

Hi ha alumnes que quan agredeixen o insulten i algú els ho retreu diuen: "*Només estem jugant, és broma!*", però **assetjar no és fer una broma. En una broma tothom riu i ningú no resulta perjudicat, mentre que en l'assetjament hi ha una víctima.** A vegades hi ha bromes pesades que poden molestar, però no poden ser considerades com assetjament. Tanmateix, en repetir-se i allargar-se en el temps, el patiment es perpetua i aleshores sí poden parlar d'assetjament.

En aquest mateix sentit, alguns alumnes creuen que difondre xafarderies o informacions personals o determinades fotos a través de les xarxes socials són fets sense importància perquè ho fan habitualment entre ells. Tanmateix, no valoren que aquests fets no són una broma ni les conseqüències que poden arribar a tenir, per qui ho pateix i per ells mateixos, ja que tot allò que fem a Internet deixa una empremta que, d'alguna manera, posa en risc el control sobre la privadesa.

2. Qualsevol pot fer conductes d'assetjament i ciberassetjament o patir-les

Tot i que qualsevol alumne pot comportar-se agressivament en un moment concret, hi ha alumnes que utilitzen la violència per solucionar els problemes. N'hi ha que abusen de la seva força física per a sentir-se poderosos. Aquests alumnes solen tenir dificultats per relacionar-se amb els altres i mostrar baixa tolerància a la frustració o dificultats per complir les normes i respectar els límits.

Sembla ser que els alumnes que a casa viuen escenes violentes tenen més possibilitats de mostrar-se violents amb els altres. Tanmateix, també n'hi ha que sense ser violents s'afegeixen a les agressions que han començat altres companys o bé les permeten, esdevenint còmplices amb els seu silenci.

En relació al ciberassetjament, pel fet de ser una forma de maltractament indirecte, facilita que els alumnes que no s'atrevirien a causar un dany a un company o companya directament sí gosin a fer-ho utilitzant les tecnologies. Fins i tot pot donar-se el cas que una víctima d'assetjament tingui conductes ciberassetjadores.

La majoria d'episodis de ciberassetjament entre iguals es donen entre menors amb un cert grau de convivència: companys i companyes de classe, de centre, de veïnat... però pot donar-se el cas que la víctima i l'assetjador no es coneguin personalment.

La dificultat de control per part de la família sobre el bon ús del telèfon mòbil o d'Internet, la possibilitat de l'anonimat o la suplantació d'identitat enforteix els ciberassetjadors.

De la mateixa manera que qualsevol alumne pot ser agressor, qualsevol alumne pot patir assetjament o ciberassetjament. La diferència, sortir de la norma pot fer que una persona sigui més susceptible de ser objecte de les crítiques i les burles del grup (tenir les orelles grosses, portar ulleres, pensar o vestir diferent, ser d'una altra ètnia, estudiar molt i ser aplicat, etc.) i arribar a patir assetjament o ciberassetjament. En aquestes situacions no hi ha hagut provocació prèvia. Els agressors solen dir “*És ell o ella qui s'ho busca*”, encara que això només és un pretext per justificar l'agressió.

No obstant, alguns alumnes poden ser més vulnerables a la victimització, sobretot, per la seva baixa autoestima i inseguretat. No sempre és clara la relació de causalitat, és a dir, si determinades característiques poden ser la causa o bé les conseqüències d'un procés de victimització.

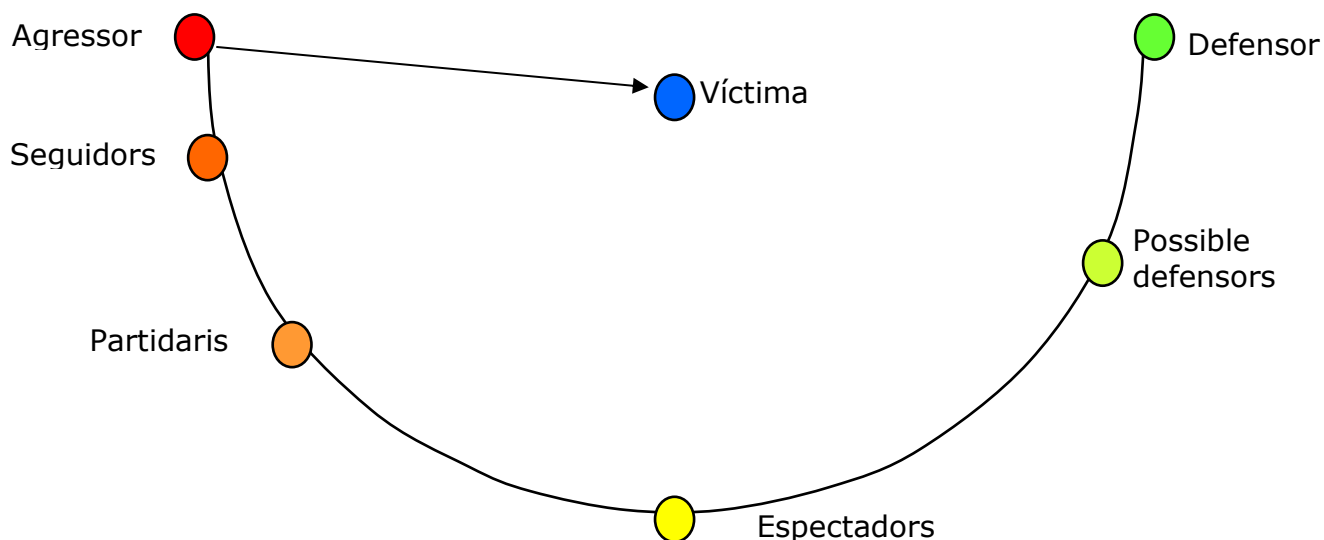
De vegades hi ha alumnes que estan implicats en els dos rols; per una banda, són víctimes de les agressions d'uns i, per l'altra, victimitzen altres companys que perceben com a més dèbils.

3. En les situacions d'assetjament tothom hi juga un rol

L'assetjament entre iguals no és una qüestió només d'agressor i víctima; és un problema seriós que afecta tothom. **Es tracta d'una violència social per naturalesa, que té efectes molt negatius en el clima de l'aula i en els processos d'ensenyament-aprenentatge del grup classe on té lloc.**

Dan Olweus descriu els diferents rols que es poden adoptar davant una situació d'assetjament en el que anomena “cercle del *bullying*”. Cal recordar que davant una situació d'assetjament per abús de poder no hi ha posicions neutrals. Els *espectadors* també formen part del problema, ja que en desentendre's, el toleren per omissió.

Figura 1: El cercle del bullying (Olweus 2001):

- **Agressor:** comença l'assetjament i en pren part activa
- **Seguidors:** no comencen l'assetjament, però en prenen part activa.
- **Partidaris:** no prenen part activa, però el recolzen mostrant un suport obert.
- **Espectadors:** no prenen posició, no intervenen.
- **Possibles defensors:** pensen que caldria ajudar la víctima, però no ho fan.
- **Defensors:** no els agrada l'assetjament i ajuden la víctima o ho intenten.

4. Nois i noies són diferents quan agredeixen

Pel que fa el gènere, es confirma que l'assetjament continua essent un fenomen que afecta bàsicament els nens, que l'exerceixen i el pateixen en major proporció que les noies. A l'ESO la incidència per sexe és molt semblant.

En general, els nois utilitzen més les formes directes d'agredir com pegar, amenaçar i insultar mentre que les noies acostumen a ser protagonistes d'agressions indirectes i relacionals.

Pel que fa el ciberassetjament, es constata que, d'una banda, les noies tenen més conductes assetjadores mitjançant les tecnologies que presencialment i, d'altra, que les noies són víctimes de ciberassetjament en un percentatge superior al dels nois.

5. L'assetjament entre alumnes és un problema de salut que afecta a tothom

S'ha demostrat que els alumnes implicats en situacions d'assetjament i ciberassetjament continuat tenen més trastorns psicològics i problemes conductuals que els no implicats, tant pel que fa als agressors com a les víctimes.

Els alumnes victimitzats poden desenvolupar aversió a l'escola, depressions, ansietats i una pèrdua d'autoconfiança i d'autoestima que pot tenir greus conseqüències per al seu desenvolupament. En casos greus, poden tenir ideacions o, fins i tot, fer intents de suïcidi.

Les situacions d'assetjament i ciberassetjament també afecten els espectadors i l'entorn on es produeixen. De fet, les persones que viuen o observen de manera reiterada relacions d'abús basades en la violència, s'insensibilitzen i poden acabar pensant que:

- Les normes són per a saltar-se-les (**conducta antisocial**).
- No complir-les proporciona prestigi social (**deteriorament moral**).
- L'única forma de fer-se respectar és esdevenir violent (**inevitabilitat de la violència**).

6. El noi o la noia victimitzat necessita ajuda

Hem de tenir present que la víctima està atrapada en una espiral de violència de la qual no n'és responsable i d'on no pot sortir-se'n tota sola; necessita la intervenció dels altres. **Si els companys l'ajudessin, es trencaria el cercle de l'assetjament, però generalment això no passa** perquè, de vegades, els companys formen part del grup de ciberagressors o en són seguidors i els que podrien oferir-li ajuda no saben com fer-ho o tenen por .

Poques vegades qui pateix assetjament i ciberassetjament busca l'ajuda dels adults, perquè sovint no entén què passa, creu que és culpa seva i sent vergonya; també se sent malament per no saber-se defensar i pot preferir amagar el problema, o bé pot tenir por de la possible repressió dels agressors. És important fer-los saber que estan patint una situació injusta de la qual no en són responsables i que han de poder confiar que els adults l'ajudaran.

Els alumnes que pateixen assetjament o ciberassetjament poden presentar certa fragilitat emocional i social que s'agreuja per la situació en la que es troba. Per això, caldrà ajudar-los a **recuperar la seva autoestima, l'autoconfiança i millorar la capacitat de gestió de les relacions socials**.

7. El noi o la noia que agredeix també necessita ajuda

Hi ha alumnes que davant d'un conflicte no són capaços de generar solucions alternatives i responen agressivament; veuen l'agressió com la millor manera d'aconseguir els seus objectius i no tenen en compte les emocions ni els interessos dels altres (*"Agredeixo per fer-me respectar"*). En d'altres casos, agredeixen perquè tenen una percepció esbiaixada de les intencions de l'altre (*"Agredeixo abans que m'agredeixin"*). En ambdós casos infants i adolescents presenten una mancança d'habilitats socials i dificultats d'autoconeixement i de control emocional.

Altres alumnes agredeixen a través de les relacions socials: manipulen els altres per aconseguir que un alumne determinat sigui rebutjat, no li facin costat o l'exclouin de les activitats. En aquest cas no es no tenen manca d'habilitats socials sinó que en fan ús d'aquestes en benefici dels seus interessos i tenen una **acusada dificultat per empatitzar emocionalment amb l'altre**.

8. Aturar la situació requereix una actitud ferma

A l'alumnat assetjat li costa informar als adults i això acostuma a ser més freqüent a mesura que es fan més grans. Molts alumnes són objecte d'assetjament i ciberassetjament durant

llargs períodes de temps i els adults només s'adonen quan el problema ha assolit nivells greus. Això és degut, en part, al fet que els nens no comparteixen el seu problema amb els adults, no demanen ajuda. La desconfiança i/o reticència a informar els adults es basa en la sospita, de vegades fins i tot en l'experiència, que allò que per a ells és una situació molt greu serà subestimat pels adults.

Al marge d'una política de convivència global d'escola, l'actitud dels adults és essencial. Actuar contra aquesta situació injusta, d'abús de poder, per insignificant que pugui semblar, té molta importància ja que modela les expectatives sobre l'ús de la violència per resoldre conflictes i contribueix a la millora del clima de convivència a l'escola, amb resultats positius per a tothom (alumnes, professionals i pares).

En tot cas, la víctima s'ha de sentir escoltada i protegida, i la persona agressora ha de saber que està incorrent en una falta greument perjudicial per a la convivència, i que no es permetrà que aquesta situació continuï.

9. Es tracta de drets fonamentals

Aquest fenomen afecta els drets fonamentals de les persones: **tota persona té dret a veure's lliure de l'opressió i la humiliació repetida i intencionada, tant a l'escola com en tot l'àmbit social.**

Com s'especifica en l'article 3 de la Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació "Els alumnes tenen dret a rebre una educació integral, orientada al ple desenvolupament de la personalitat, amb respecte als principis democràtics de convivència i als drets i les llibertats fonamentals".

Els alumnes acudeixen a l'escola no tan sols a adquirir coneixements sinó també, com diu la llei, a formar-se en el respecte als drets i llibertats fonamentals i en l'exercici de la tolerància i de la llibertat dins dels principis democràtics de convivència. És un dret dels alumnes aprendre en un ambient segur i és un deure dels adults treballar per tal que tots els alumnes se sentin segurs al seu centre.

Per tant, el centre educatiu ha de tenir recursos de detecció i intervenció envers les conductes d'assetjament i ciberassetjament, donar a conèixer els drets i els deures fonamentals de les persones i els mecanismes que té l'escola per garantir-los, i informar a qui es pot adreçar una persona si pateix qualsevol situació de maltractament.

10. La col·laboració de la família és imprescindible

Les famílies poden desenvolupar un paper clau en la prevenció, detecció i intervenció davant l'assetjament escolar. Tenint en compte la dificultat que mostren infants i adolescents per comunicar que estan patint assetjament, cal promoure els estils parentals comunicativament oberts que facilitin la comunicació en tot moment, perquè sigui més senzill expressar el malestar a l'inici d'una situació d'assetjament.

D'altra banda, és clau la col·laboració família i escola i treballar plegats des de la confiança per poder donar una resposta ferma, coherent i eficaç a aquestes situacions.

Tot i que el ciberassetjament pot tenir el seu origen en problemàtiques iniciades en els centres, el fet és que generalment s'hi practica fora.

L'acció de la xarxa traspasa els límits geogràfics dels centres. En el ciberassetjament poden estar implicats joves de diversos centres educatius. Aquest fet situa sovint els centres en un pla secundari. L'acompanyament i la supervisió de les famílies es fa imprescindible. Davant dels riscos potencials derivats de l'ús d'aquestes tecnologies, no es tracta únicament que les famílies prohibeixin als seus fills la seva utilització, sinó de vetllar pel seu bon ús.

Per tot plegat, des dels centres educatius s'ha de col·laborar estretament en la tasca preventiva i compartir amb les famílies eines i estratègies en l'ús responsable de les tecnologies.

Els centres educatius han de ser entorns segurs d'aprenentatge i socialització.
--